

te plaatsen, wat in de Schrift steeds op den voorgrond staat: uw band, niet aan wie ont sloop, maar uw hand aan Jezus.

Denk maar aan dien man, wiens vader nog boven aarde stond, en die eerst zijn vader wilde begraven, en die van Jezus ten bescheid kreeg: „Laat de dooden hun dooden begraven, gij, verkondigt het koninkrijk Gods.“

Niet slechts hier, maar tot over het graf, geldt het: „Wie vader of moeder lief heeft boven mij, is mijns niet waardig.“

Trekt deswege voor den Heiligen apostel alle voorstelling van hemelvreugde zich saam in dit ééne: „en alzo zullen wij altijd met den Heere wezen.“ — toch mag ook dit zijn met Jezus niet te zinnig worden opgevat.

Het zal niet wezen een zich groepsgevoel om Jezus verzamelen, gelijk de vijfduizend aan den oever van het Galileesche meer, noch ook een intiem samen zijn gelijk dat van de jongeren in Jerusalems opperzaal.

„Dat „altijd met Jezus zijn“ wordt uitgesproken van alle gezindheden, en hoe zou dan de schare van de miljoenen en miljoenen uitverkorenen, een schare die niemand tellen kan, niet een enkel uur, maar altijd, d.i. van eeuwigheid tot eeuwigheid, op zulk een wijze met Jezus wezen? Neen, de onteelbaarheid der menigte, en de cindeloosheid van het samen zijn, sluiten dat uit.

Al ontkennen we deswege nu de persoonlijke betrekking niet — want er staat uitdrukkelijk: „met Jezus zijn“, en ook „dat we Hem zien zullen gelijk hij is“, — toch lijkt het wel geen twijfel, dat we hier terug hebben te gaan op de organische betrekking tusschen Jezus en die hem toebehooren, op het ingelijfd zijn in zijn mystiek lichaam, op het ééne plant zijn met hem in den wortel des levens.

Daarvan is de Schrift metterdaad vol. Hij de Wijnstok en wij de ranken. Hij het Hoofd en wij de leden van zijn lichaam. Hij de goede Herder en wij de schapen zijner weide. Hij de Bruidgom en heel zijn gemeente saam de Bruid. De geest der Opstanding, die in hem triomfeerde, heel het lichaam zijner geloovigen doortrekkende. Hij onze Koning en wij zijn volk. Hij onze Hoofdpriester en wij de stammen die naar het heilig Sion optrekken. Hij onze hemelse Veldheer en wij de krijgsknechten, die onder zijn heilige banier ons verzamelen. Hij de tweede Adam en wij het geslacht van zijn heilige generatie. En om dat alles in zijn diep organische betekenis te doen uitkomen: Wij allen één plant met Hem die zich op Pathmos „den wortel David“ noemde.

Achter en onder onze persoonlijke betrekking tot Jezus, als het middenpunt van ons verlangen en den besten vriend van ons hart, ligt dus de levensband, de organische levens eenheid met den Zoon des menschen.

De wijnstok, de plant heeft een wortel, en uit dien wortel schiet de stam en schieten de stengels op, en aan die stengels of takken botten de twijgen uit, en aan die twijgen ziet ge het lover uitkomen, en tusschen dat lover geeft en rijpt de vrucht. Maar al ligt tusschen de opperste twijg en den wortel ook nog zulk een afstand, toch is alle voedende levenssap aan die opperste twijg nooit anders dan uit dien wortel toegekomen. Dood dien wortel, en alle tak en twijg, alle blad en bloem verdort.

Zoo nu hangt ook ons leven aan het leven van Jezus.

De fijnste vezelen van ons aanzijn loopen tot op Jezus door. Van hem ook maar een oogenblik losgedacht, verwerkt al ons leven. Uit hem komt alle leven ons toe, en nooit anders dan in hem kunnen we ons leven behouden.

Dit is hier reeds zoo, en gaat natuurlijk in de eeuwigheid nog veel sterker door. In de eeuwigheid ons zelve ook maar één oogenblik naast of tegenover Jezus te denken, is ongerijmd. Het zal als een prachtige cederboom op den Libanon zijn, en elk verlost aan de takken van dien cederboom één der tienduizenden bladeren. Maar heel die cederboom staande op zijn wortel, uit dien wortel het leven opzuigende, aan dien wortel door elken levensvezel vast. En alzo zullen wij altijd met Jezus wezen.

Dat geldt in het beeld van de plant; en dat geldt evenzo van het beeld van het ééne Lichaam. Het leven van het lichaam, en van elk lid van dat lichaam, hangt aan het leven van het Hoofd, wordt door het Hoofd geleid, bestuurd, beschermd en bewogen. Alleen door het bewustzijn van het Hoofd voelt elk lid van het lichaam zijn eigen leven.

Het is de rijkste, het is de meest volstrekte eenheid die zich denken laat. Alleen in en om en door het Hoofd heeft elk lid in het lichaam zijn reden van aanzijn.

Reeds bij den Doop spreken we daarom van een „ingelijfd worden in Christus“, en daaruit komt dan later ons persoonlijk, ons bewust, ons Jezus kennend geloof op, en door dat geloof geven we onszelven en geven we aan anderen van onze persoonlijke bekeerling tot Jezus rekenschap.

Uit die eenheid van levensgrond komt onze betrekking met Jezus op, maar ze wordt persoonlijk, en zoo ontleent de liefde voor Jezus, en komt de mystiek van het intieme saamleven met Jezus in onze ziel.

Ook weer het: „altijd met Jezus zijn“, maar nu op andere, op mystiek bewuste, op hooger gekende wijze. En ook die mystiek zal eeuwiglijk doorgaan. We zullen hem zien gelijk is, en in het Lam zal onze vernaking zijn. Altoos en voor allen tegelijk door gemeenschapsmiddelen, die we hier gissen kunnen, die de vonsten der wetenschap ons van verre aanduiden, maar die toch eerst de eeuwigheid ons zal openbaren.

En mits dit voorop sta, dan ja, komt ook het „weezien“ aan de orde. Want al wat ééne plant is, heeft ook onderling gemeenschap; al wat tot eenzelfde lichaam hoort, staat ook onderling in levensverband.

Maar dan is het een elkaar terugvinden, niet om te spelevaren op de kabbelerende wateren der sentimentaliteit, maar, veel hooger, veel ernstiger, in de gemeenschap der heiligen!

Amsterdam, 21 September 1900.

Ineensmelting.

De ineensmelting van wat formeel A. en B. genoemd werd, nam dusver een zeldzaam gelukkig verloop.

Al is het op zich zelf toch volkomen waar, dat niets gemakkelijker schijnt dan twee kerkformaties terzellede plaatsen, beide bestaande uit leden, die over en weer voor God belijden elkander vuriglijk lief te hebben in Christus Jezus, en saam slechts één hooger levensdoel te kennen, dan ook tot

eenheid van vergadering te brengen; te meer waar noch verschil in taal, noch contro-vers inzake de Belijdenis, scheiding maakt, — toch toont de werkelijkheid en de ervaring, dat dit bijna overal elders altoos afstuitte op kleine moeilijkheden.

Dat komt daarvandaan, dat men, om institutionair saam te leven, zekere vormen van saamleving en levensuiting noodig heeft; dat deze vormen zich 'tzij door bepalingen, 'tzij door usantienallengs vastzetten; dat men aan deze vastgezette vormen hechten gaat; en dat historisch aldus een ijk op zulke vormen wordt gezet, die aan het saamleven zeker eigen karakter geven.

Daar dit nu bij elk der twee of drie te vereenigen formaten het geval is, en men, saam gaande leven, toch slechts één vorm volgen kan, rijst hierdoor de vraag, welke der beide dusver geijkte vormen men zal blijven volgen, dan wel of men zich saam in een gemengden vorm schikken kan.

Dat geldt dan meestal slechts bijzaken, echte adaphora; maar in zooverre het geestelijk leven niet altoos krachtig genoeg is, om deze op te smelten, levert het dan zeer ernstig bezwaar op, om tot goede overeenkomst te geraken; en het is hierdoor dat de Irenische poging om gelijksoortige kerken tot hereeniging of tot eenheid te brengen, zoo dikwijls schipbreuk lijdt.

Nog pas heeft men het in Zuid-Afrika ondervonden.

Waren de Boeren saam in één kerke-groep vereenigd geweest, ze zouden veel krachtiger tegenover Engeland hebben gestaan. Maar in plaats van eenheid had men drie kerken, en het onderling gehaspel tusschen deze kerken werkte zoo verlamdend, dat de Engelse theologie er met haar methodisme tusschen in schoof, en dat een goed deel der Boeren half overrompeld waren eer ze het wisten. Vooral de Vrijstaat leed hieronder.

En vraagt men nu, wat de zoo dikwijls beproefde vereeniging heeft tegengehouden, dan komt men altoos uit bij vormelijke en liturgische quaesties, en quaesties van kerk-regeling. Zoo zijn het de gezangen die mee een der ernstigste twistappels zijn geworden, en de kracht van het Boeren-element niet weinig gebroken hebben.

Het Protestantische beginsel is mild in kerkelijke vrijheid, maar leidt daardoor tot het zeer ernstige gevaar van steeds nieuwe splitsing; en is de splitsing eenmaal een feit geworden, dan staan de kansen op hereeniging uiterst hachelijk.

Dit heeft men in Zwitserland, in Schotland en in Amerika ondervonden. Het „een-dracht maakt macht“ is daar een vrome wensch geworden. Het koord om den pijlbundel is vergaan.

Ook buitenaf heeft men dan ook erkend, dat onze kerken een zeer bijzondere genade hadden ontvangen, nu ten onzent geinkt was, wat elders zoo telkens mislukte.

Dit zag natuurlijk op onze generale aan-eensluiting van '92. Doch sinds bleek, dat de goede zaak nog verder ging, en dat ook plaatselijk de overtuiging veld won, hoe samenleven plicht werd.

Dit Irenisch proces is toen zóó gelukkig doorgedaan, dat vóór als na de A's en B's wegsmolten, en ook de plaatselijke eenheid van formatie kon worden geconstateerd.

Wat nu nog geschieden staan bleef, is een o, zoo kleine minderheid. En nu is het wel waar, dat er altoos iets aan is van wat het spreekwoord zegt, dat de laatste loodjes gemeenlijk het zwaarst wegen, maar toch mag er niet stilzwijgend in berust, dat in een klein aantal plaatsen het gedeelde leven nog stand houdt.

Gold het hier persoonlijke sympathieën, we zouden zoo niet spreken. Wrijving in het kerkelijk leven kan nu eenmaal niet uitbliven; en zoolang de zonde ook in Christus kerk voortwoerkert, zal de zucht naar macht en overwicht verderf blijven zaaien. Maar persoonlijke sympathieën of antipathieën wogen ten deze nooit op tegen het beleiden beginsel. Onze Synoden, die op ineen-smelting aandrongen, stelden steeds den eisch van het Woord op den voorgrond, en het is voor dien eisch, dat de besten ten slotte zijn gewicht.

Gehoorzaamheid heeft een belofte, en deze belofte zal aan ons vervuld worden. Zoo niet aanstands, dan toch op Gods tijd. Tegen de versnippering, die zoo licht uit het Protestantisch beginsel voortkomt, moet altoos de ééne liefde, die alleen voor de ere van Christus in geestdrift ontvonkt, reageren.

Daarom mag geen oogenblik de gedachte doordringen, dat er nu genoeg en te over overlegd is, en dat de nog gedeelde kerken nu maar zoo gedeeld moeten blijven voortleven.

Dit ware prijs geven van het heilig ideaal; en wie zijn ideaal prijs geeft, snijdt de zenuw van zijn leven door.

Nooit hebben we overhaasting bepleit. Steeds gaven we hun gelijk, die zoo terecht er op aandrongen, dat men toch de gevoelheden niet noodeloos prikkelen zou.

Maar juist in plaatsen waar de moeilijkheden buitengewoon groot zijn, slaapt men vast en zeker in, zoo de prikkel van buiten wordt afgestompt.

En daarom is het, dat we er de aandacht op vestigen, dat in den laatste tijd het werk der ineensmelting, te veel tot stilstand is gekomen.

Waarom ligt dat?

Is men doende? Is men bezig? Verdort men?

Alles wel, mits het plichtbesef maar helder spreken blijft.

Practicisme.

II.

Het is voor geen onzer lezers een geheim, wat almeer onder „Christian Works“, alias „Christelijke Werkzaamheden“, pleegt verstaan te worden.

Het begrip hangt hoofdzakelijk aan de drie Z's: Zending, Zondagsschool en Ziektenverpleging. Want wel putten deze drie het vage begrip niet uit, maar toch, waar ge deze drie u wegdenkt, blijft, groote steden nu uitgezonderd, niet veel zaaks over. Immers de geestelijke arbeid, om wie van verre staan tot Jezus te trekken, valt onder het begrip zending, en de bidstonden hooren voor elke categorie bij de zaak zelve. En wel komen er dan nog „Christelijke werkzaamheden“ onder de fabrieksmeisjes, voor gevallen vrouwen, onder gevangenen enz. bij, maar deze missen ten eenenmale dat generale karakter, dat de drie Z's dragen. Alleen zou men nog kunnen zeggen, dat de Teetotallers-actie als vierde bij de drie kwam, indien niet ook volstrekt ongeloovent en zelfs Sociaal-democraten en Anarchisten jeveraars voor Onthouding waren, zoodat het toch niet aangaat, hier nog van iets speciaal „Christelijks“ te spreken. En wat eindelijk de gesmaande „Endeavour“ aangaat, zoo hooren deze oorspronkelijk ganschelijk niet tot de „Christelijke werkzaamheden“, en liggen veel meer op het terrein van de Mystiek en de na-Catecheze.

Als macht op Christelijk terrein, als algemeen verschijnsel, als nieuwe openbaring van een geheel eigenaardig streven, kunnen we daarom volstaan, met voor het Practicisme op de drie Z's te wijzen. In werken voor de Zending, in werken voor de Zondagsschool, in werken voor de Ziekten, gaat in groten Ganszen, gelijk men zegt, dit Practicisme op.

De energie, die voor deze drie in onze negentiende eeuw aan het woord en tot de daad kwam, is dan ook metterdaad verba-zigwekkend. Ze vertegenwoordigen een drievuldige actie, die haar tienduizenden en miljoenen veroverd heeft, en die juist daardoor toonde geheel in den toon onzer eeuw te vallen, en den geest van onzen tijd toe te spreken.

Op zich zelf is hier dan ook niets tegen. Onze Christelijke religie is lenig en rijk, en kan zich aan alle toestanden aanpassen. Wat de heilige apostel Paulus schreef, dat hij den Joden een Jood, den heidenen een heiden, en allen alles was, of hij allen gewin-nen mocht, is ook waar voor het verschil van tijden. In de eerste twee eeuwen lag de groote drijfkracht van het Christendom in het martelaarschap en wie de jaarboeken der historie leest, staat nog verbaasd over de bereidwilligheid, de volkomen over-gave, ja, soms den hartstocht, waarmee aanvankelijk geheele scharen van jongen en van ouden van dagen zich aan de wreedste foltering, aan den schandelijksten erdooft, en aan den bangsten dood onderwierpen.

De martelaarskroon prikkelde toen aller heilige eerocht, en het bloed der martelaren bleek het schoonste instrument ter propagering van het Christelijk geloof te zijn. Bleek dit weer noodig, men zou zien hoe ook nu nog dezelfde heilige aandrift tot gelijk resultaat zou leiden. Denk maar aan den geloofsmoed waarmee „die van de Reli-gie“, en niet minder de Dooperschen in de 16de eeuw, de houthutj beklommen, en ook aan de tienduizenden Armeniërs in Sassen en omstreken, en aan de duizen-den Chinezen, die nu pas weer den dood verkozen boven de verloochening van hun Heiland en Heere.

Maar voor de Christenheid in het ge-ne-raal, draagt onze eeuw niet het merk der bloedige vervolging. In dien zin was voor het martelaarschap geen plaats. Wel ging de vervolging door op geniepijge wijs, door spot en hoon, door belaching en verachting, door een tentoonstellen van wat ons heilig is onder onzinnige wan-voorstelling, door achter-treutzing en terugwijzing, door school-dwang en politieke depressie, en in meer dan één geval, zelfs in het vrije Nederland, door boete en gevangenschap of inkwartie-ring. Maar al ontkennen we niet, dat zoo vlijmende en geniepijge bestrijding van het Christendom soms nog hooger zelfbeheers-ching eischt, toch zal niemand beweren, dat tegen deze verdrukking een martelaarschap als in de eerste eeuw en in de eeuw der hervorming zich ontwikkelde.

Toch is het goed, om in zijn gedachten dit Practicisme met dit martelaarschap een oogenblik te vergelijken, omdat het er in-nerlijke verwantschap mee vertoont. Het staat lager. Het beweegt niet zulke diepe roerselen van het menschelijk hart. Maar toch heeft het dit met het martelaarschap gemeen, dat het aan de behoefte voldeed, om iets bijzonders te doen en zijn toebe-hooren tot den Christus in iets dat specie-fiek Christelijk was, te doen uitkomen. En wat niet minder opmerkelijk is, beide actien bleken al spoedig ongemeen aantekelijk, en plantten zich ongezoekt en ongedwongen van plaats naar plaats, van land naar land voort. Waar dan bij komt, dat al spoedig ook het martelaarschap aan eenzijdigheid en aan overdrijving ging lijden, zoodat niet zelden noodeloos de martelaarsdood gezocht werd, passie het geloof verving, en de ernstige herders der kudde keer op keer tegen een onbezonnen en onberaden zoeken van het martelaarschap waarschuwen moesten.

Doch ook afgezien van deze innerlijke verwantschap, is het goed er op te letten, hoe elke eeuw en elke tijd zijn eigen phy-sionomie vertoont, en hoe het deze wisse-ling van toestanden en tijden is, die ook op Christelijk erf de Christelijke actie telkens een anderen en gewijzigden vorm deed aannemen.

In dien zin nu mag en moet gezegd, dat de actie der drie Z's geheel samenhangt met de eigenaardige verhoudingen, waarin het Christendom zich in onze eeuw geplaatst zag, en met de geestesstromingen, die in het leven der wereld doorbraken. Het is dan ook aan die verwantschap met den tijdgeest, dat ze haar ongemeen opgang

danke. En al mag critiek niet uitbliven, toch moet zonder voorbehoud erkend, dat dit zich aanpassen aan de drijvende mo-tieven van de eeuw waarin men leefde, onder de leiding van den Koning der kerk plaats greep.

Daarbij springt het al aanstands in het oog, dat in deze actie van de drie Z's een oordeel, en een hard oordeel, over de institu-taire kerken is gegaan, gelijk die bij den aanvang dezer eeuw bestonden. In de toongevende landen hadden de kerken van het Protestantisme overwonnen, en waren na die overwinning op haar lauweren ingeslapen.

Men stelle zich dit wel voor, gelijk het liep.

Aan het eind der middeleeuwen ver-toonde de Roomsche kerk een jammerlijk schouwspel van uitwendige macht en geest-lijke, inwendige verdorring. Het religieus gevoel diende daartegen bijna allerwegen zijn geestelijk en ernstig protest in. Daar-voor is Rome toen gekastijd en getuchtigd door de Reformatie, maar niet met het toen verwacht gevolg, dat ze onderging. In-tegendeel, reeds op het Concilie van Trente herzag ze zich zelve. De eerste zoo diep nee-gedrukte veer sprong weer op. En in de 17de en 18de eeuw wist ze, systematisch en door innerlijke reformatie, haar verlo-ren positie te herwinnen. Het *pressu uberior* bleek ook op haar van toepassing. Al had ze dan ook in den revolutiestroom van het eind der 18de eeuw een harden schok te doorstaan, ze kwam ook dien schok zegevierend, te boven, en als kerk verhef ze haar aangezicht in onze 19de eeuw met ongemeen glans. Haar feitelijke machte-loosheid om den toon aan te geven, is dan ook alleen daaraan te wijten, dat de volke-ren, wier godsdienstig leven zij leiden bleef, op het groote wereldtooneel inzonden, en minstens voor de helft in ongeloof en radi-calisme oversloegen. Maar als kerk herwon ze wat ze eens verloren had, en op haar terrein bleef de Christelijke actie dan ook een schier uitsluitend kerkelijk karakter dragen.

Maar zoo was het met de kerken der Hervorming niet gegaan. In de toongevende landen hadden zij getriomfeerd. De gere-gingen dezer landen hadden een politiek huwelijk met haar gesloten. Van alle ver-volging ontslagen, klommen ze welhaast op tot macht en heerschappij.

En daarop nu waren ze niet ingericht. Ze waren opgekomen als strijdende kerken. In hun oppositie tegen Rome, hadden ze haar beste energie verteerd. De levens-vraag van het *to be or not to be* in dezen strijd, had hen verleid, zich nationaal in stee van oecumenisch in te richten. Haar onderlinge eenheid en saamhoorigheid kon niet meer tot uiting komen. Ze geraakten in diepe afhankelijkheid van het wereldlijk regiment. Denk slechts hoe hier te lande, na 1619, geen Generale Synode meer kon gehouden worden. Zoo werden de nation-ale verschillen tot kerkelijke verschillen. Die verschillen tusschen de Protes-tantsche kerken onderling leidden tot een rusteloos, kleingeestig, dogmatisch steek-spel. En toen ten slotte het half-geloof en het ongeloof ook in haar doordrong, misten ze én de geestelijke energie én de vrijheid, én de bekwaame organisatie, om zich te weer te stellen en geestelijke macht te openbaren.

Na 1648, toen de strijd voor de existentie in zegepraal eindigde, was haar oorspron-kelijke kracht uitgeput, en bleek het Pietisme onbekwaam, om het verval te stuiten.

In dien aan de politieke macht gebon-den staat en bij die dorheid van haar eigen geestelijk leven, boezenden ze geen eerbied meer in. Ze boden niets meer dat leefde. Nu ja, wie kerkelijk meeleefde, leefde taai-saai met de kerk nog mede. Maar alle geestelijke stuwkracht was weg. Het was een gemaniereerd en formalistisch leven geworden. En toen met de Fran-sche Revolutie een gansch andere geest door de natien toog, dacht zelfs niemand er aan, bij deze Protestantische kerken verweer en heil te zoeken.

Als men dan ook leest, wat op het laatste der vorige eeuw van kerkelijke zijde in flauwhartigheid gezondigd is; hoe begin-selloos ambtsdragers en leden zich aan-stelden; en hoe smadelijk men deswege ook hier te lande de kerken voor het hoofd stootte en opzij drong; dan vraagt men zich met bitterheid in het hart af, hoe het toch mogelijk was, dat de eens zoo veer-krachtige en bloeiende kerken onzer mar-telaren tot zoo diep verval en zoo smade-lijke machteloosheid gekomen waren.

Toch lag de diepere oorzaak haast voor het grijpen.

Rome's institutionaire kerk is al de kerk, en van een organisch kerkelijk leven, van het institutionaire kerkelijk leven onderschei-den, wil Rome principieel niets weten. Een onderscheid tusschen de zichtbare uiting en het breedere wezen der kerk wijst zij af. Van daar dat alle krachten, die uit het particulier initiatief opkwamen, door Rome achtereenvolgens aan het instituut der kerk zijn aangehaakt, in het kloosterleven, in allerlei ordens, inrichtingen en instel-lingen.

Tegen dit standpunt nu kwam de Refor-matie principieel in verzet. Ze ontkende de mogelijkheid, om aldus heel het leven in het kerkelijk kader te zetten, zonder dat de vrijheid van den Christen schade leed en zijn energieke persoonlijke ontwik-keling werd belemmerd. Van daar haar on-derscheiding tusschen het institutionaire en organische leven der kerk, gemeenlijk het stnk van de zichtbare en onzichtbare kerk genoemd, al geven we toe, dat beide stellin-gen elkaar niet geheel dekken.

Gevolg hiervan nu was, dat de institu-taire kerk haar werkzaamheid en bemoeiing inkromp en tot het stipt noodige bepaalde, maar zonder dat men maatregelen nam, om het vrije leven der organische kerk tot

ontwikkeling te brengen, en de verhouding tusschen dit vrijere leven en het institutionaire leven op goede gronden te regelen.

Dit ware eisch geweest, maar in de dagen der vervolging had men er geen tijd, en later geen wilskracht en geen oog voor. En zoo is het geschied, dat toen de storm der Fransche Revolutie losbrak, onze Pro-testantsche kerkelijke toestanden niets dan het magere skelet van het instituut vertoonden, en dat het leven der organische kerk of ge-heel ontbrak, of in Staatshanden was over-gegaan.

Dit nu heeft er in het laatste der vorige en in het begin van deze eeuw toe geleid, dat het organische leven der kerk plotsel-ing uit eigen wortel wild opschoot, zijn kerkelijk karakter geheel ignoreerde, en feit-lijk als oppositie tegen de kerk in het leven trad.

De drie Z's zijn dan ook alle drie als actie, buiten de kerk om, tot stand geko-men; en in het Darbisme en daarmee verwante verschijningen is dat protest tegen het skelet der institutionaire kerk zelfs tot prin-cipeele loochening van de kerk als zoodanig overgeslagen.

Darby en de zijnen werkten niet alleen buiten het instituut der kerk, maar loochen-den haar recht van bestaan. En het Le-ger des Heils, dat zoo voorzichtig was, deze dreigende positie niet in te nemen, maar door zoet gebluit invloedrijke personen van alle kerken zich tot vriend maakte, is toch in het wezen der zaak een vereeni-ging, die in de plaats der kerk treedt.

Voor de kerk als instituut voelen de ijveraars van dit Leger niets meer.

Drankbestrijding.

II. (Slot).

Althans om te beginnen, zou ons bedun-kens eene vereeniging, die zich uitsluitend tegen het misbruik keerde, en actief op-trad om alle zedelijke factoren tegen dit misbruik te prikkelen, beter dool hebben getroffen en meer geschikt zijn geweest, om alle Gereformeerden van goeden wille te vereenigen.

Men had dan op de kerkeraden, op de predikanten, en ouderlingen, en door dezen op de predicatie, op de catechisatie en het huisgezin kunnen werken. Een goed woord vindt altoos een geopend oor.

Men had kunnen werken op de Christe-lijke school en haar onderwijzers.

Men had kunnen werken op de organen onzer pers.

Men had plaatselijk kunnen uitgaan, om broederen die in engeren kring aanstoot gaven, te vermanen.

Kortom, men had op allerlei wijs de overtuiging kunnen wekken, dat hier in het misbruik een kwaad te bestrijden viel, en tot dien strijd kunnen prikkelen. En aldus had ieder, die tegen het mis-bruik gekant was, tot deze vereeniging kunnen toetreden, ook al zag hij er de noodzakelijkheid, en c. q. de geoorlooftheid, om absolute of partiele onthouding te aan-vaarden, niet in.

Toch heeft men te Utrecht gemeend, zoo breed terrein niet te moeten innemen, maar een vereeniging opgericht, waarvan het lidmaatschap alleen voor hem moge-lijk is, die 'tzij teetotaller is, 'tzij verklaart, althans nooit geestelijk vócht te willen ge-bruiken.

Dit nu kan in tweerlei zin worden verstaan.

Het kan of bedoelen: Er zijn er onder de Gereformeerden in den lande, die bij zich zelve hebben voorgenomen, nooit geestlijk vócht, of ook bovendien nooit wijn of bier te zullen drinken. Deze broeders kennen elkaar niet. Het is daarom goed, dat ze met elkaar bekend worden. En ook, dat zij saam een vereeniging vormen, om den strijd tegen den drank aan te binden.

Oftewel, de toelag kan zijn: We richten een vereeniging tegen drankbestrijding op, en wenschen dat alle leden dezer vereeni-ging absolute of partiele onthouders zullen zijn.

In het eerste geval is het alleen coöper-atie van hen die reeds onthouders zijn. In het tweede, een propaganda voor de onthouding als zoodanig.

Nu zegt Art. 2 dit:

Leden der Vereeniging kunnen zij zijn, die instemming betuigen met beginsel en doel, en dit betoonen door zich van alle alcoholische of allen van gedistilleerde dranken te onthouden.

Ten deele zou men dus zeggen: Geen propaganda voor onthouding, alleen maar geen coöperatie dan met hen die onthou-ders zijn.

Maar in een ander licht komt dit te staan, door de verklaring die er feitelijk inligt, dat alleen zij, die zich absoluut of partiel onthouden, toonen met beginsel en doel in te stemmen.

Nu is dit beginsel en doel in Art. 1 en 2 aldus uitgedrukt:

De Gereformeerde Vereeniging voor drankbe-strijding stelt zich op den grondslag van Gods Woord, naar de opvatting van de Drie forma-tieren van Eenigheid, en gaat dienovereenkom-stig uit van de volgende beginselen:

1°, dat de zonde nimmer in eenige stof zelve gelegen is, dus ook niet in de alcoholische dranken als zoodanig;

2°, dat onder bepaalde omstandigheden of in het persoonlijk leven of in het leven van anderen, het niet gebruiken van deze dranken tot de ere van God en tot het welzijn van den naaste strekken kan;

3°, dat de tegenwoordige tijdsomstandigheden het geregeld gebruik van alcoholische dranken, als een steunen van de drinkgewoonten door den Christen veroordeelen.

Het doel der Vereeniging is, het bewustzijn van de waarheid dezer beginselen te wekken en levendig te houden en de toepassing er van zooveel mogelijk te bevorderen.

Met
het, n
Gispen
te sluit
Volg
blijkt
en doe
zijn
overga
Ligt
drie in
misbru
tegen
voortze
het mi
opgeve
cindelij
lijken
sterken
doen.
Allee
wat me
kere bi
Al i
geen d
de af
neer.
onthou
gebruik
eerlijk
geven,
zijn; en
dit als
weer af
in hem
van zijn
Propa
hierdoor
houding
Gelijk
deze tra
Ze zal
onthoud
onthoud
En n
niets aan
ganda d
Ander
maar h
wordt d
te berel
Het is
dit niet
Intege
Ter be
zieh van
a. per
b. ope
c. per
d. adr
en sociale
de Overh
Maar
aan het
komen,
ding der
stilzwijge
enkele vi
toch zoo
genoemd
doel star
de ontho
En hi
klemmen
Immer
op het l
van and
Ongemer
eeniginge
zij ouder
zijn, en
men, een
worden,
rakter pr
Zoo z
buiten o
en ande
sluiten,
ging opt
de ontho
regel, be
Aldus
verdeeld
actie zal
verwacht
Dat o
en in ee
kan zijn
len. Er
zwak vo
zijn pers
alleen ont
Er kunnen
een rigou
Maar d
eeniging
generaal
de stelling
was, alle
met alle
overgaan.
Kon di
Blijv van
En geb
tweemaal
sonen om
dan maak
massa in
achter sta
waartoe, c
besloten.
Natuurli
richters v
door hen
om dit g
te ontzelle
Maar d
dat begin
trekt.
Het beg
van ééne
de zonde
van één m
Het gev
ven zoo h
ande den
boezen zin
en uit vol